

Nowak, Tadeusz Marian

Sprawozdanie z działalności Komitetu Historii Nauki i Techniki PAN w roku 2009

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 55/3-4, 364-377

2010

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI KOMITETU HISTORII NAUKI I TECHNIKI PAN W ROKU 2009

I. 1. SKŁAD KOMITETU W ROKU 2009

W 2009 r. zmarło dwóch członków Komitetu: prof. dr hab. med. Edward Rużyło i prof. dr hab. Ryszard Wołoszyński. Poza tym skład Komitetu nie uległ zmianom w stosunku do roku 2008.

I. 2. PREZYDIUM KOMITETU

Skład Prezydium Komitetu nie uległ zmianom w 2009 r.

II. DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZACYJNA

II. 1. ZEBRANIA PLENARNE

II.1.1. Posiedzenie plenarne w dniu 23 lutego 2009 r.

- a. Sekretarz Komitetu, prof. dr hab. Tadeusz Marian Nowak odczytał *Sprawozdanie z działalności Komitetu Historii Nauki i Techniki PAN w 2008 roku*. Tekst ten został przekazany Kierownictwu Wydziału I PAN, a następnie opublikowany w „Kwartalniku Historii Nauki i Techniki”.
- b. Kierująca sprawami wydawniczymi Komitetu prof. dr hab. Irena Stasiewicz-Jasiukowa powiadomiła zebranych o ukazaniu się w 2009 r. dwóch książek w wydawanej przez Komitet serii *Rozprawy z Dziejów Nauki i Techniki*, a mianowicie: pracy dr Anny Trojanowskiej pt. *Wiedza o grzybach leczniczych w polskiej literaturze naukowej XIX wieku* i pracy prof. dr hab. Romana Mierzeckiego pt. *Antoine Laurent Lavoisier (1743–1794). Geniusz skojarzeń* oraz o przygotowywaniu do druku pracy prof. dr hab. Ignacego Z. Siemiona pt. *Wilno chemiczne do połowy XIX stulecia*, a także o przygotowywanej do druku w dwujęzycznym (polsko-białoruskim) cyklu *Wybitni Polacy na Ziemi Lidzkiej* pracy dr Jarosława Kurkowskiego o Bernardzie Syruciu. Prof. I. Stasiewicz-Jasiukowa wiele uwagi poświęciła postępowi prac nad realizacją polskiej i angielskiej wersji dzieła zespołowego pt. *Wkład osiągnięć polskiej nauki i techniki do światowego dziedzictwa (XIII–XX wieku)*.

- c. Przewodnicząca Komitetu prof. dr hab. Halina Lichočka przedstawiła informację o pracach Prezydium Komitetu, m. in. o skierowaniu do Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz do Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułu Naukowego wniosku o uznanie historii nauki za jedną z dyscyplin naukowych w obrębie humanistyki.

II.1.2. Posiedzenie plenarne w dniu 8 czerwca 2009 r.

- a. Prof. dr hab. Irena Stasiewicz-Jasiukowa przedstawiła bieżący stan spraw wydawniczych Komitetu (oddane do druku prace prof. dr hab. Ignacego Z. Siemiona oraz dr Jarosława Kurkowskiego), a także poinformowała o niezwykle cennej ofercie bezinteresownego przetłumaczenia na język angielski i wydania drukiem wersji polskiej i angielskiej przygotowywanego przez Komitet dzieła zespołowego pt. *Wkład osiągnięć polskiej nauki i techniki do światowego dziedzictwa*. Oferta została złożona przez J. M. Rektora krakowskiej Wyższej Szkoły Filozoficzno-Pedagogicznej „Ignatianum”, członka Komitetu, ks. prof. dr hab. Ludwika Grzebienia SJ.
- b. Przewodnicząca Komitetu prof. dr hab. Halina Lichočka poinformowała zebranych o pracach Prezydium Komitetu w ostatnim okresie, w tym: 1) o dotychczasowym braku odpowiedzi na pismo w sprawie uznania historii nauki za jedną z dyscyplin naukowych w obrębie humanistyki; 2) o wysunięciu przez Prezydium Komitetu książki prof. dr hab. Romana Mierzeckiego pt. *Antoine Laurent Lavoisier (1743–1794). Geniusz skojarzeń* do nagrody z zakresu historii kultury, przyznawanej przez Wydział I Nauk Społecznych PAN; 3) o zaproponowaniu przez Prezydium Komitetu kandydatury prof. dr hab. Alicji Zemanek na funkcję asesora we władzach Międzynarodowej Unii Historii i Filozofii Nauki/ Oddział Historii Nauki i Techniki (IUHPS/DHST).

II. 1. 3. Posiedzenie plenarne w dniu 28 września 2009 r.

- a. Prof. dr hab. Irena Stasiewicz-Jasiukowa poinformowała zebranych o aktualnym stanie prac wydawniczych Komitetu, w tym o znacznym postępie prac nad *Wkładem osiągnięć polskiej nauki i techniki do dziedzictwa światowego* (z wymienieniem wszystkich przedstawionych w tym dziele dziedzin) oraz o pracach prof. Siemiona i dr Kurkowskiego.
- b. Prof. dr hab. Halina Lichočka przedstawiła informację o XXIII Międzynarodowym Kongresie Historii Nauki i Techniki, który odbył się w Budapeszcie. Z ramienia Komitetu w Kongresie wzięli udział: prof. Halina Lichočka, prof. Alicja Zemanek, prof. Leszek Zasztowt, doc. Jarosław Włodarczyk.

II. 1. 4. Posiedzenie plenarne w dniu 25 listopada 2009 r.

- a. Prof. dr hab. Irena Stasiewicz-Jasiukowa przedstawiła aktualny stan prac nad wydawnictwami Komitetu, a przede wszystkim nad bieżącym stanem działań związanych z opublikowaniem w koedycji z Wyższą Szkołą Filozoficzno-Pedagogiczną „Ignatianum” polskiej wersji przygotowanego przez Komitet dzieła: *Wkład osiągnięć polskiej nauki i techniki do dziedzictwa światowego*. Poinformowała następnie o zaawansowaniu prac nad wydaniem w serii *Rozprawy z Dziejów Nauki i Techniki* książki prof. Ignacego Z. Siemiona, a w serii *Wybitni Polacy na Ziemi Lidzkiej* pracy dr Jarosława Kurkowskiego.
- b. Prof. dr hab. Halina Lichocka zreferowała prace Prezydium Komitetu w okresie ostatniego kwartału 2009 r. Dotyczyły one: 1) Przygotowania, na życzenie wiceprzewodniczącego Wydziału I PAN – prof. dr hab. Andrzeja Wiatraka, opinii o zgłoszonym przez Bibliotekę Gdańską PAN projekcie wydania drukiem reprintu pierwszego tomu dzieła Heweliusza *Machina coelestis ...* oraz przekładów tego dzieła na język polski i angielski. Koszt tego projektu został oszacowany na kwotę 170 tys. zł. Po zasięgnięciu zdania specjalistów w tej sprawie Prezydium Komitetu uznało, że poniesione koszty byłyby zbyt wysokie w stosunku do realnych korzyści; 2) Przyznania nagrody Wydziału I Nauk Społecznych PAN w zakresie historii kultury prof. Marianowi Arszyńskiemu za książkę *Idea, pamięć, troska. Rola zabytków w przestrzeni społecznej i formy działań na rzecz ich zachowania, od starożytności do połowy XX w.* Zgłoszona przez Prezydium Komitetu książka prof. R. Mierzeckiego nie została nagrodzona.
- c. Prof. dr hab. Wiesław A. Kamiński – Przewodniczący Zespołu Integracyjno-Eksperckiego Nauk Historycznych – poinformował o postępie prac organizacyjnych Zespołu w zakresie przygotowania dla Prezydium PAN raportu o stanie badań w dyscyplinach zaliczanych do nauk historycznych.

II. 2. POSIEDZENIA PREZYDIUM KOMITETU

Zgodnie z przyjętym w Komitecie zwyczajem, formalne posiedzenia Prezydium nie były organizowane, natomiast we wszystkich sprawach bieżących członkowie konsultowali się drogą korespondencyjną lub telefonicznie. Ten sprawdzony już w latach ubiegłych sposób funkcjonowania był kontynuowany także w 2009 r., zapewniając dużą mobilność działań i pozwalając szybko reagować, gdy wymaga tego sytuacja.

W 2009 r. Prezydium wykonało następujące prace:

- a. Opracowanie i wystosowanie do Przewodniczącego Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułu Naukowego oraz do Ministra Nauki i Szkolnictwa

Wyższego wniosku o wyodrębnienie historii nauki jako dyscypliny naukowej w ramach nauk humanistycznych.

- b. Opracowanie wniosku o wyróżnienie nagrodą Wydziału I Nauk Społecznych książki Romana Mierzeckiego: *Antoine Laurent Lavoisier (1743–1794). Geniusz skojarzeń*.
- c. Opracowanie i wysłanie do Międzynarodowej Komisji Wyborczej opinii oraz odpowiedniej dokumentacji w celu przeprowadzenia wyboru prof. dr hab. Alicji Zemanek na funkcję asesora we władzach Międzynarodowej Unii Historii i Filozofii Nauki/Oddział Historii Nauki i Techniki (IUHPS/DHST).
- d. Opracowanie i przekazanie Władzom PAN opinii na temat projektu zgłoszonego przez Gdańską Bibliotekę PAN, dotyczącego edycji dzieła Heweliusza.
- e. Konsultacje projektów ustaw: o PAN, o Instytutach Badawczych, o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju, o zasadach finansowania nauki, o Narodowym Centrum Nauki.

II.3. POSIEDZENIA KOMISJI, SEKCJI, ZESPOŁÓW

Posiedzenia Komisji Historii Nauk Społecznych

Członkowie Komisji spotykali się na pięciu posiedzeniach o charakterze naukowo-organizacyjnym, w marcu, maju, czerwcu, we wrześniu i w październiku 2009 roku.

Przedmiotem spotkań były sprawy edytorsko-wydawnicze (przygotowanie dwóch książek – jedna pozostaje w opracowaniu); sprawy organizacyjne – związane z przygotowaniem konferencji oraz spotkania promującego tom pokonferencyjny. W maju 2009 roku w Instytucie Filologii Polskiej Uniwersytetu Gdańskiego miało ponadto miejsce spotkanie naukowe, podczas którego referat *O rozwoju języka reklamy* wygłosiła dr Anna Ryłko-Kurpiewska.

Posiedzenia Komisji Badań nad Historią Syberii odbywały się w Instytucie Historii Nauki PAN w Warszawie. Łącznie zostało zorganizowanych pięć zebrań, podczas których wygłoszono 12 referatów i 1 komunikat. Na listach obecności wpisało się 108 osób z różnych miast Polski, a także goście z Federacji Rosyjskiej.

- a. Posiedzenie 23 lutego. Wygłoszono dwa referaty: 1) dr Z. Strzyżewska: *Analiza wspomnień Stanisława Wawrzyńczaka z łagrów (o uczonych i politykach w obozach radzieckich XX w.)*; 2) mgr inż. Witold Małachowski: *O pisarstwie Ferdynanda Ossendowskiego*. W zebraniu uczestniczyło 21 osób.
- b. Posiedzenie 20 kwietnia. Dwa referaty: prof. S. A. Mulinej o aktualnych badaniach nad działalnością Polaków w Syberii Zachodniej (nauka i gospodarka) oraz prof. J. Schiller o A. L. Błoku jako profesorze prawa rosyjskiego w Uniwersytecie Warszawskim. W zebraniu uczestniczyło 21 osób.

- c. Posiedzenie 15 czerwca. Trzy referaty: dr J. Gruszczyński omówił wkład Michała Jankowskiego do rozwoju gospodarki i kultury Dalekiego Wschodu; mgr K. Kondracka przedstawiła aktualny stan wiedzy o badaniach zesłańców polskich nad muzyką ludów Syberii i Dalekiego Wschodu; prof. J. Tulisow i mgr M. T. Żuk przedstawili życiorys naukowy Józefa Kowalewskiego. W zebraniu uczestniczyło 18 osób.
- d. Posiedzenie 12 października. Dwa referaty: mgr M. T. Żuk omówił literaturę poświęconą Józefowi Kowalewskiemu, a prof. J. Tulisow zreferował przebieg konferencji w Uniwersytecie Kazańskim, poświęconej orientalistycznym pracom Kowalewskiego. W zebraniu uczestniczyło 17 osób.
- e. Posiedzenie 7 grudnia. Trzy referaty i jeden komunikat: dr Z. Strzyżewska przedstawiła wyniki ostatnich kwerend archiwalnych w Rosji poświęconych polskiemu dziedzictwu kulturowemu (m. in. o zabytkach kolekcji J. H. Dąbrowskiego z Warszawskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk); dr K. Takasaewa (Jakuck, Moskwa) mówiła o współczesnej kulturze w Republice Sacha (Jakucja); dr E. T. Siemionow (Ułan-Ude) o nagrobkach katolickich na cmentarzu przy byłych Zakładach Nerczyńskich. Prof. L. Zasztowt, prof. J. Tulisow i mgr M. T. Żuk omówili przebieg prac nad renowacją pomnika nagrobnego Józefa Kowalewskiego na warszawskich Powązkach. W zebraniu uczestniczyło 31 osób.

II. 4. STRUKTURA KOMITETU

Struktura Komitetu nie uległa zmianie w 2009 r.

III. DZIAŁALNOŚĆ NAUKOWA

III.1.1. Konferencje i działalność upowszechnieniowa

III. 1.1.1. Konferencje naukowe organizowane lub współorganizowane przez Komitet

- a. Zebranie naukowe w dniu 23 lutego 2009 r. składało się z dwóch części. W pierwszej części prof. dr hab. Halina Lichočka wygłosiła referat pt: *Światowe osiągnięcia polskich chemików i farmaceutów*, będący równocześnie rozdziałem tworzonego przez Komitet dzieła zespołowego, w wersji polskiej i angielskiej, pod red. prof. dr hab. Ireny Stasiewicz-Jasiukowej, zatytułowanego: *Wkład osiągnięć polskiej nauki i techniki do dziedzictwa światowego*. W referacie tym autorka przedstawiła główne kierunki i główne postacie w obrębie polskich nauk chemicznych i nauk farmaceutycznych od XV do XX

- wieku, ze szczególnym uwzględnieniem ich wpływu na rozwój nauki światowej. Po dyskusji na temat tego referatu nastąpiła druga część zebrania, poświęcona promocji wydanej jako tom XIX serii *Rozprawy z Dziejów Nauki i Techniki*, książki prof. dr hab. Romana Mierzeckiego: *Antoine Laurent Lavoisier (1743–1794). Geniusz skojarzeń*. Na tę część zebrania złożyły się 4 wystąpienia: Autora książki, dwóch recenzentów (prof. dr hab. Tadeusz M. Nowak i prof. dr hab. Ryszard Wołoszyński) oraz wydawcy (mgr Dariusz Kozłowski). W zebraniu wzięło udział ponad 60 osób. Wydatki poniesione przez Komitet wynosiły ok. 4000 zł (na tę sumę złożyły się głównie koszty podróży członków Komitetu przybyłych spoza Warszawy; salę Muzeum Techniki udostępniło nieodpłatnie).
- b. Zebranie w dniu 8 czerwca również składało się z dwóch części. Pierwsza poświęcona była światowym osiągnięciom polskich inżynierów, co pozostawało w związku z przygotowywanym przez Komitet dziełem zespołowym. Referat zawierający omówienie działalności kilkudziesięciu polskich inżynierów, których prace miały szczególne znaczenie dla techniki światowej, wygłosił inż. Jerzy Jasiuk. Druga część zebrania nosiła tytuł *Pro memoria* i poświęcona była pamięci zmarłego nagle członka Komitetu Historii Nauki i Techniki PAN – prof. dr hab. Ryszarda Wołoszyńskiego. Referat zatytułowany: *Wspomnienie o Profesorze Ryszardzie Wołoszyńskim. Berlin – Wiedeń – Lipsk*, wygłosiła prof. dr hab. Irena Stasiewicz-Jasiukowa. W zebraniu wzięło udział ok. 60 osób. Koszty własne Komitetu jak wyżej.
- c. Zebranie w dniu 28 września objęło dwa referaty na temat: Wkład osiągnięć polskich fizyków do światowego dziedzictwa naukowego, będące odzwierciedleniem fragmentu przygotowywanego przez Komitet dzieła zespołowego pod redakcją naukową prof. I. Stasiewicz-Jasiukowej. Referaty te, omawiające osiągnięcia fizyków polskich od XIII do XX wieku (od Witelona do Marii Skłodowskiej-Curie) wygłosili prof. dr hab. Andrzej Bielski oraz prof. dr hab. Wiesław A. Kamiński. Referaty wzbudziły bardzo obszerną dyskusję, w której wysoko oceniono obydwaj wystąpienia, a równocześnie zaproponowano pewne uzupełnienia, do czego ustosunkowali się obaj autorzy. W zebraniu wzięło udział ponad 60 osób. Koszty własne Komitetu jak wyżej.
- d. Zebranie w dniu 25 listopada poświęcone było ochronie dóbr kultury materialnej. Referat pt. *Polska ochrona zabytków*, wygłosił prof. dr hab. Bohdan Rymaszewski. Autor przedstawił wyjątkową sytuację w tym zakresie Polski, której terytorium znajdowało się w różnych epokach historycznych częściowo lub nawet w całości pod rządami obcych państw. Powstają przy tym kwestie dotyczące zwłaszcza odbudowy niektórych zabytków, wielokrotnie przerabianych i stylizowanych, w zależności od zmieniającego się ich funkcjonowania. Prof. Rymaszewski zwrócił uwagę na fakt, że w niektórych państwach ochrona zabytków osiąga bardzo dobre rezultaty dzięki temu, że zabytkowe obiekty

znajdują się w rękach prywatnych. W zebraniu wzięło udział ponad 60 osób. Koszty własne Komitetu jak wyżej.

III.1.1.2. Konferencje naukowe organizowane i współorganizowane przez Komisje Naukowe Komitetu Historii Nauki i Techniki PAN

- a. **Komisja Historii Nauk Społecznych** wraz z Wydziałem Filologicznym Uniwersytetu Gdańskiego oraz Muzeum Regionalnym w Krokowej, zorganizowała konferencję naukową pt. *Ethos rycerski w historii, kulturze i w literaturze*. Konferencja odbyła się na Zamku w Krokowej, 15 lipca 2009. Wygłoszono 13 referentów, brało udział 30 uczestników, język polski, środki finansowe z puli Wydziału Filologicznego UG oraz wkład własny uczestników (uiszczone wpisowe w wysokości 100 zł, 50 zł doktoranci).
- b. **Komisja Historii Nauk Przyrodniczych** była współorganizatorem konferencji: *Polscy botanicy wobec Karola Darwina*. Konferencja odbyła się 3 grudnia 2009 w Krakowie. Prof. Zemanek wygłosiła referat *Życie i działalność Karola Darwina*.
- c. **Komisja Historii Techniki** wraz z Muzeum Techniki NOT w Warszawie; Wydziałem Inżynierii Procesowej, Materiałowej i Fizyki Stosowanej Politechniki Częstochowskiej; Stowarzyszeniem Wychowanków Politechniki Częstochowskiej była współorganizatorem konferencji naukowej na temat: *Zabytki Starego Hutnictwa jako Dziedzictwo Kulturowe Europy*. Konferencja odbyła się w dniach 9–11 września 2009 r. w Muzeum Zagłębia Staropolskiego w Selpi.
- d. **Komisja Historii Techniki** przygotowała program merytoryczny dwu sesji naukowych Komitetu Historii Nauki i Techniki PAN, które odbyły się w dniach 8 czerwca 2009 r. i 25 listopada 2009 r.

III. 1.2. Inicjatywy Komitetu w działalności upowszechniającej i promującej naukę

- a. Ważną inicjatywą Komitetu w zakresie działalności upowszechniającej i promującej naukę jest rozpoczęta na początku bieżącej kadencji i zakończona w 2009 r. praca zespołowa pod redakcją naukową Honorowej Przewodniczącej – prof. dr hab. Ireny Stasiewicz-Jasiukowej, zatytułowana *Wkład osiągnięć polskiej nauki i techniki do światowego dziedzictwa*. Polskojęzyczna wersja tej książki ukazała się w grudniu 2009 r. nakładem Wyższej Szkoły Filozoficzno-Pedagogicznej *Ignatianum* w Krakowie. Wersja angielska znajduje się w przygotowaniu. Książka będzie mogła służyć wykładowcom i studentom jako podręcznik historii nauki i techniki. Wersja angielska przeznaczona będzie głównie dla czytelników zagranicznych.

- b. Funkcję promującą tradycje polskiej nauki i kultury pełnią dwujęzyczne (polsko-białoruskie) tomiki, wydawane przez Komitet we współpracy z Towarzystwem Kultury Polskiej na Ziemi Lidzkiej. W roku 2009 ukazał się kolejny tomik, pióra dr Jarosława Kurkowskiego, poświęcony biografii Bernarda Syrucia (1731–1784).
- c. Członkowie Komisji Historii Nauk Społecznych (Prof. dr hab. Józef Arno Włodarski i Prof. dr hab. Irena Kadulka) współuczestniczyli w organizacji Dnia Chińskiego w Centrum Studiów Azji Wschodniej Uniwersytetu Gdańskiego – 15 styczeń 2009. W ramach spotkania prezentowano między innymi książkę wydaną pod auspicjami Komisji Historii Nauk Społecznych Komitetu Historii Nauki i Techniki PAN: *Początki wiedzy o Chinach w Polsce*. Red. I. Kadulka i J.A. Włodarski. Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego. Gdańsk 2008. Został także przeprowadzony konkurs wiedzy o Chinach.
- d. Uroczyste spotkanie – prezentacja książek: autorstwa Piotra Kąkola – *O teatrze zawodowym w osiemnastowiecznym Gdańsku – wokół gdańskiego afisza* oraz pod redakcją Piotra Kąkola i Anny Reglińskiej-Jemioł *Między przeszłością a współczesnymi mediami. Z problemów historii, kultury i edukacji* (tomu będącego pokłosiem konferencji naukowej Komisji Historii Nauk Społecznych Komitetu Historii Nauki i Techniki PAN, która odbyła się 8 lipca 2008 roku na Zamku w Krokowej). Miejsce i czas spotkania: 4 grudnia 2009 roku w Domu Uphagena w Gdańsku. Spotkanie poprowadziła prof. dr hab. Irena Kadulka, zaś słowo o książce wygłosił prof. dr hab. Michał Błazejewski, w uroczystości brało udział około 50 osób (jako gości zaproszono przedstawicieli Władz Miasta, Uczelni, ważniejszych placówek kulturalnych Gdańska, ludzi nauki i sympatyków historii).
- e. Komisja Badań nad Historią Syberii wraz z Instytutem Historii Nauki PAN oraz Kasą im. Mianowskiego spowodowała odrestaurowanie pomnika nagrobego Józefa Kowalewskiego – profesora Rosyjskiego Uniwersytetu Warszawskiego, badacza języków ludów Syberii i Mongolii. Prace renowacyjne zostały ukończone jesienią 2009 r. W dniu 17 listopada odbyła się uroczystość na Cmentarzu Powązkowskim, z udziałem wielu osób. Obecny był m. in. II sekretarz Ambasady Federacji Rosyjskiej w Warszawie oraz delegacja z Wydziału Orientalistyki Uniwersytetu Warszawskiego.

III. 2. DZIAŁALNOŚĆ EKSPERCKA, OPINIE I KONSULTACJE

III.2.1. Ekspertyzy

- a. Komisja Historii Techniki opracowała ponad 10 opinii o charakterze ekspertyz, dotyczących wartości zabytkowej obiektów techniki dla potrzeb ogniw Służby Ochrony Zabytków.

b. Komisja wystosowała list otwarty do Minister Zdrowia Ewy Kopacz oraz Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego Henryka Zdrojewskiego, w celu zachowania dotychczasowego statusu i siedziby Działu Zbiorów Specjalnych Głównej Biblioteki Lekarskiej. Mieszczący się w byłym Szpitalu Ujazdowskim Dział Zbiorów Specjalnych GBL zamierzano usunąć z tego – bogatego w tradycje medyczne – budynku. List ten został upowszechniony w środowisku lekarskim, a podjęta akcja została zakończona sukcesem.

III.2.2. Opinie i konsultacje: liczbowo

Wnioski: 5; opinie: 4.

(w tym wniosek o wyodrębnienie historii nauki jako nowej dyscypliny naukowej; opinia o projekcie edycji dzieła Heweliusza)

III. 3. DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA:

Wyszczególnienie	Tytuł	Nakład (liczba egz.)	Koszt wydania	
			Całkowity	Dofinans*.
Miesięcznik				
Dwumiesięcznik				
Kwartalnik				
Półrocznik				
Rocznik				
Monografie	Ignacy Z. Siemion: <i>Wilno chemiczne do połowy XIX w.</i>	250		
Serie wydawn.	„Rozprawy z Dziejów Nauki i Techniki”			
Publikacje zwarte				
Materiały pokonf.	„Między przeszłością a współczesnymi mediami. Z problemów historii, kultury i edukacji”. Red. P. Kąkol i A. Reglińska-Jemioł. Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego. Gdańsk 2009		7300 zł ze środków Uniwersytetu Gdańskiego	0

Biuletyny inform.				
Ekspertyzy				
Sprawozdania				
Razem				

III. 4. AKTYWNOŚĆ MIĘDZYNARODOWA KOMITETU

III. 4. 1. Wybrane przykłady współpracy Komitetu z organizacjami międzynarodowymi w zakresie problemu lub uprawianej dyscypliny naukowej

- a. Komitet Historii Nauki i Techniki PAN pełni funkcję Komitetu Narodowego ds. Współpracy z Międzynarodową Unią Historii i Filozofii Nauki /Oddział Historii Nauki i Techniki (International Union of the History and Philosophy of Science /Division of History of Science and Technology (IUHPS/DHST).
- b. Przedstawiciele Komitetu Historii Nauki i Techniki PAN uczestniczyli w XXIII Międzynarodowym Kongresie Historii Nauki, który odbył się w dniach 27 lipca–2 sierpnia w Budapeszcie. Wśród polskiej delegacji byli: prof. dr hab. Halina Lichočka – Przewodnicząca Komitetu HNiT PAN; prof. dr hab. Alicja Zemanek – kandydatka z ramienia Komitetu na funkcję asesora we władzach Międzynarodowej Unii Historii i Filozofii Nauki/Oddział Historii Nauki i Techniki (IUHPS/DHST); prof. dr hab. Leszek Zasztowt oraz doc. dr hab. Jarosław Włodarczyk. Wszyscy przedstawiciele Komitetu HNiT PAN wygłosili referaty naukowe oraz zabierali głos w licznych dyskusjach. Poza tym prof. Leszek Zasztowt we współpracy z dr Arne Schirmmache (Niemcy) zorganizował sympozjum na temat upowszechniania nauki w Europie w XX wieku. Prof. Halina Lichočka natomiast była przewodniczącą i prowadziła obrady sesji, poświęconej najnowszej historii chemii: *Chemia okresu nowożytnego (1800–współcześnie)*. W zebraniach plenarnych Międzynarodowej Unii Historii i Filozofii Nauki/Oddział Historii Nauki i Techniki (IUHPS/DHST) uczestniczyli przedstawiciele organizacji wchodzących w skład Unii, czyli przewodniczący Komitetów Narodowych (z 47 krajów świata, z Polski – prof. Halina Lichočka), przewodniczący Międzynarodowych Komisji Problemowych oraz innych międzynarodowych stowarzyszeń, będących członkami Unii. Pierwsze zebranie plenarne odbyło się 30 lipca w godz. 9.00–13.00 w auli Politechniki w Budapeszcie. Było to zebranie sprawozdawcze, przygotowane przez ustępujące władze IUHPS/DHST. Zebrani jednogłośnie zaakceptowali sprawozdania z działalności naukowo-organizacyjnej. Następnie Sekretarz Generalny poinformował o rezultatach prac Komisji

Wyborczej. Komisja Wyborcza wyłoniła, w wyniku wcześniej przeprowadzonego głosowania korespondencyjnego, po dwóch kandydatów (którzy uzyskali największą liczbę głosów) na każdą z funkcji we władzach IUHPS/DHST. Na liście kandydatów znalazła się wysunięta na funkcję asesora przez Komitet Historii Nauki i Techniki PAN, prof. Alicja Zemanek (Kraków, UJ.)

Drugie zebranie plenarne odbyło się 1 sierpnia, godz. 15.00–19.00. Po akceptacji sprawozdania finansowego przystąpiono do głosowań w wyborach kandydatów na poszczególne funkcje w nowych władzach IUHPS/DHST. W rezultacie tajnych wyborów wyłoniono następujący skład Zarządu:

Prezydent: Liu Dun (China)

1st Vice-Prezydent: Paolo Brenni (Szwajcaria)

2nd Vice-Prezydent: Michael Osborne (USA)

Sekretarz Generalny: Efthymios Nicolaidis (Grecja)

Skarbnik: Catherine Jami (Francja)

Zastępca Sekretarza Generalnego: Catherine Chemla (Francja)

Asesorzy (w kolejności uzyskanych głosów):

Michio Yano (Japonia)

Frank James (Wielka Brytania)

Annette Vogt (Niemcy)

Alexey Postnikov (Rosja)

Pablo Lorenzano (Argentyna)

Ana Rosa Barahona Echeverria (Meksyk)

c. Komitet Historii Nauki i Techniki PAN jest członkiem Komitetu Narodowego ds. Współpracy z Międzynarodową Radą Nauki (ICSU – International Council for Scientific Unions).

d. Komitet stale współpracuje z Towarzystwem Kultury Polskiej Ziemi Lidzkiej, działającym na Białorusi. Pokłosiem tej współpracy jest publikacja w latach ubiegłych (1995–2009) ośmiu tomików prac związanych tematycznie z działalnością uczonych polskich na terenie Białorusi.

e. Komisja Badań nad Historią Syberii podjęła w 2009 r. współpracę z Irkuckim Uniwersytetem Państwowym w zakresie badania historii syberyjsko-polskiej.

f. Komisja Historii Nauk Społecznych współpracuje z następującymi naukowymi organizacjami międzynarodowymi: Zentrum für Historische Forschung-Berlin; Komisję Historii Nauk Społecznych Komitetu Historii Nauki i Techniki PAN reprezentuje we współpracy dr Magdalena Sacha.

Société Internationale d' Histoire Comparée du Théâtre, de l'Opéra et du Ballet – Paryż. Towarzystwo afiliowane przy Université de Paris IV – Sorbonne i Centre National de la Recherche Scientifique. Komisję reprezentują: Prof. dr hab. Irena Kadulska, dr Piotr Kąkol, prof. UG dr hab. Kazimierz Puchowski, dr Anna Reglińska-Jemioł.

Thalia Germanica – członkiem towarzystwa jest dr Piotr Kąkol.

- g. Udział członków Komitetu w międzynarodowych organizacjach naukowych:
- Międzynarodowy Komitet Muzeów Nauki i Techniki (inż. J. Jasiuk);
 - Międzynarodowa Rada Muzeów (inż. J. Jasiuk);
 - The Working Party on the History of Chemistry of the European Association for Chemical and Molecular Sciences (prof. H. Lichočka, prof. R. Mierzecki);
 - Academie Internationale d’Histoire de la Pharmacie (prof. H. Lichočka, członek rzeczywisty);
 - Nord-Rhein Westfälische Akademie der Wissenschaften (prof. Tadeusz Brzeziński, członek korespondent);
 - Węgierskie Towarzystwo Historii Medycyny (prof. Tadeusz Brzeziński, członek honorowy);
 - Bułgarskie Towarzystwo Historii Medycyny (prof. Tadeusz Brzeziński, członek honorowy);
 - Polsko-Niemieckie Towarzystwo Historii Medycyny (prof. Tadeusz Brzeziński, członek honorowy);
 - Société Internationale de la Medicine (prof. Tadeusz Brzeziński, członek, w przeszłości przez jedną kadencję wice-prezydent tego Towarzystwa);
 - Amerykańskie Towarzystwo Fizyczne (prof. Wiesław Andrzej Kamiński) udział w pracach Komitetu Historii Fizyki w tym Towarzystwie, panelu „Fizyka a Społeczeństwo” oraz w Wydziale Fizyki Jądrowej;
 - Europejskie Towarzystwo Fizyczne (prof. Wiesław Andrzej Kamiński);
 - International Astronomical Union, komisja nr 41, Historia Astronomii (doc. Jarosław Włodarczyk, członek);
 - American Physical Society (prof. Andrzej Bielski);
 - International Association of History of Geological Sciences /INAGEO/ (prof. Zbigniew Wójcik);
 - European Society for the History of Science (prof. Alicja Zemanek);
 - Society for the History of Natural History (prof. Alicja Zemanek);
 - German Society for the History of Biology /DGGTB/ (prof. Alicja Zemanek);
 - American Mathematical Society /AMS/ (prof. Roman Duda);
 - European Society of the History of Science /ESHS/ (prof. Roman Duda);
 - IUHPS/DHST (prof. Roman Duda, przedstawiciel Polski przy tej organizacji);
 - stała współpraca w charakterze recenzenta z redakcjami zagranicznych czasopism: *Mathematical Review*, *Zentralblatt für Mathematik* (prof. Roman Duda);
 - *Asociacion de Coheophrenologia Europea* (prof. Jerzy Pawłowski);
 - Towarzystwo Zoologów Zachodniej Ukrainy we Lwowie (prof. Jerzy Pawłowski);

- Société Internationale d' Histoire Comparée du Théâtre, de l'Opéra et du Ballet – Paryż. Towarzystwo afiliowane przy Université de Paris IV – Sorbonne i Centre National de la Recherche Scientifique (prof. dr hab. Irena Kadulska, Sekretarz Oddziału Polskiego);
- h. Udział członków Komisji w międzynarodowych organizacjach naukowych:
 - Polsko-Niemieckie Towarzystwo Historii Medycyny (dr hab. Bożena Płonka-Syroka, wiceprzewodniczący, członek Komisji Historii Nauk Medycznych);
 - Zentrum für Historische Forschung-Berlin (dr Magdalena Sacha, współpraca, reprezentuje Komisję Historii Nauk Społecznych);
 - Société Internationale d' Histoire Comparée du Théâtre, de l'Opéra et du Ballet – Paryż (oprócz prof. I. Kadulskiej, Komisję Historii Nauk Społecznych reprezentują również: dr Anna Reglinska-Jemioł i dr Piotr Kąkol)

III. 5. AKTYWNOŚĆ KRAJOWA KOMITETU

- a. Komitet Historii Nauki i Techniki PAN utrzymuje stałe kontakty z regionalnymi ośrodkami muzealnymi i skansenami w całej Polsce. Szczególnie aktywną współpracę z muzeami rozwija Komisja Historii Techniki, w skład której wchodzi dyrektorzy największych i najbardziej znaczących muzeów typu technicznego w Polsce, mianowicie Centralnego Muzeum Morskiego w Gdańsku, Muzeum Żup Krakowskich w Wieliczce oraz Muzeum Techniki w Warszawie. W muzeach tych prowadzone są systematycznie prace z zakresu historii techniki oraz liczne działania w dziedzinie upowszechniania historii nauki i techniki. Np. Centralne Muzeum Morskie zaakcentowało 100- lecie wodowania znanego żaglowego statku szkolnego „Dar Pomorza”, który zresztą jest szczęśliwie zachowany i stanowi Oddział Centralnego Muzeum Morskiego. W Muzeum Żup Krakowskich wśród nowo otwartych wystaw na szczególne zainteresowanie zasługuje wystawa pt. „Skarby bractw i cechów” prezentująca mało dotychczas znane zabytki i dokumenty dziedzictwa kunsztu rzemieślniczego. W Muzeum Techniki NOT w Warszawie zwraca uwagę wystawa pt. „Przedwojennego radia czar”, której przygotowanie wiązało się z długim procesem badań historii techniki, a który doprowadził do ustalenia szeregu nieznanych wytwórni odbiorników radiowych w Polsce w okresie międzywojennym.

b. Współpraca z towarzystwami naukowymi:

Z Komitetem współpracuje Sekcja Historyczna Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego. Stale z Sekcją Historyczną Polskiego Towarzystwa Botanicznego współpracuje Komisja Historii Nauk Przyrodniczych.

c. Komisje Komitetu Historii Nauki i Techniki PAN aktywnie uczestniczą w pracach Komisji Historii Nauki PAU.

d. Niemal wszyscy członkowie Komitetu są równocześnie członkami rad naukowych instytucji związanych z historią nauki i techniki (wyższe uczelnie, muzea, archiwa itp.).

e. Komisje Komitetu uczestniczą w działaniach różnych organizacji środowiskowych i samorządów terytorialnych.

III. 6. PROWADZENIE STRONY INTERNETOWEJ KOMITETU (ZAKRES INFORMACJI, CZĘSTOTLIWOŚĆ AKTUALIZACJI, JĘZYK, DOMENA)

Komitet Historii Nauki i Techniki PAN posiada stronę internetową pod adresem: <http://khnit.pan.pl>. W menu strony znajdują się następujące hasła: *Prezydium; Członkowie; Komisje; Zakres działania; Regulamin; Wydawnictwa; Kontakt*. Informacje podane są oddzielnie w języku polskim i angielskim. Strona jest aktualizowana w miarę potrzeb, jednak nie rzadziej niż raz w roku.

Tadeusz Marian Nowak

(Warszawa)

39 MIĘDZYNARODOWY KONGRES HISTORII FARMACJI, WIEDENŃ 16–19 WRZEŚNIA 2009

Miejscem tegorocznego Kongresu był uniwersytecki kampus, natomiast uroczystość otwarcia i posiedzenie plenarne Akademii odbywały się w dziewiętnastowiecznym, zabytkowym gmachu głównym Uniwersytetu Wiedeńskiego. W Kongresie brało udział około 300 uczestników z Europy, Australii, Stanów Zjednoczonych, Japonii i Iranu.

Podczas otwarcia Kongresu, które miało miejsce w głównej auli Uniwersytetu, licznie przybyłych historyków farmacji powitała prof. dr Christa Kletter, a przemówienia wygłosili: prof. dr Olivier Lafont (Francja), prezes ISHP oraz prof. dr Wolf-Diter Müller-Janke, prezes Akademii. Potem głos zabrał prof. dr Johann Jurenitsch, rektor Uniwersytetu Wiedeńskiego i prof. dr Robert Schlögel, Minister Zdrowia Austrii.